

mel i sucre

GRANSA
TORONA

Obra Cultural Balear

SANT JOAN

Novembre 1989, núm. 113

MEL I SUCRE - Novembre, núm. 113
Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a
Sant Joan

LOCAL SOCIAL: Casa de Cultura, carrer de
Bellavista, 13.

CONSELL DE REDACCIÓ: Guillem Florit, Joan
Font, Mateu Sastre, Miquel Company, Gracià
Sánchez, Andreu Bauçà, Joan Sastre, Joan Morey,
Joan Moratinos, Arnau Company, Cosme J. Ni-
gorra.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia
18 del mes en curs.

NOTA: S'adverteix als possibles lectors de MEL
I SUCRE que aquesta revista, amb els seus escrits
i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits
no acostumats.

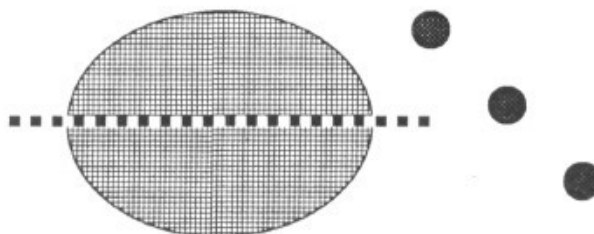
Dipòsit legal: 49.1983

COBERTA: Lleons de Son Brondo.
CONTRACOBERTA: L'arribada.

Imprès a: Informacions Llevant, S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28 Manacor.

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

- Notícies locals.
- L'Ull de Vidre.
- Eleccions generals de 1989, per Miquel Company
- Senyal d'identitat, per Andreu Bauçà.
- Melisucresport, per E.C.
- «Any d'aubons, any de cavaions». Alguns aspectes de la cultura material de l'*Asphodelus microcarpus*, per Francesc Canuto.
- Toponímia santjoanera: Sa Sorteta, per Francesc Canuto.
- Trossos: Els escuts d'armes. L'escut de la Bastida, per Guillem Florit i Mateu Sastre.
- Mel i sucre, dolcet, dolcet, per Joan Bauçà.
- Personalíssim: L'Art de Lligar, pel Psicogabinet *Delirium Tremens*
- Agenda.
- Motocross de Tardor a Binifarda.

NOTÍCIES LOCALS

— Unes tres mil persones assistiren a la festa del Botifarró, que enguany es va depassar una setmana per motius esportius. La disbauxa acabà amb una bona remullada dels participants. Les actuacions no es pogueren finalitzar, devers les nou foté quatre trons i llamps i en pocs minuts caigueren uns tres litres de gotes com el puny. Les persones que no trobaren cobro tot d'una es banyaren tall de pell.

El grup de ball Aires de Pagesia aprofità la festa per fer un intercanvi amb un altre de Menorca.

— Per desgràcia, una altra vegada hem de tornar a parlar d'accidents. Aquest pic va succeir a la Tortuga. En Tià Gorfes, que venia de Ciutat, topà amb el tractor d'en Felip, que tornava de fer feina, i amb l'amo en Toni de Gossalba, que duia la dona al metge. Les destrosses foren considerables. Els que se'n dugueren la pitjor part foren l'amo en Toni i la seva dona.

— La cagarel·la, el mal de cap, la febre... afectà un nombrós grup de clients d'un bar de Vilanfranca. Entre les víctimes hi havia dos individus de Sant Joan. Convendria que la gent que fa ensaladilles a locals públics, abans rentàs els ous amb lleixiu.

— El dia de la Mare de Déu del Pilar la basca del Tres Dos anà a el III Descobriment. Enguany els colonitzadors feren tala devers el far de Formentor. L'anècdota més transcendent va

ser un encontre extraordinari amb la benemèrita que, passat el primer esglai, resultà que anava a celebrar la seva patrona. Per acabar la jornada descobriren el plaer de participar en una competició de *karting* a Can Picafort.

— Un dels negocis de més solera de Sant Joan

ha canviat de mans. Una societat anònima, un dels socis de la qual és descendent d'una família santjoanera, ha agafat les riendes de la Matança. Esperem que aquesta nova situació revitalitzi l'empresa i la torni a situar al lloc que li correspon.

— Es veu que l'interès per la política a

Sant Joan és directament proporcional a la quantitat de menjar que els ponents ofereixen. Botó de mostra: dia 10 d'octubre assistiren dues persones al míting del PSOE, és prou clar que no hi havia coca; i dia 14 n'assistiren més d'un centenar al del PP, indefectiblement s'hi oferia coca.

Hem sentit a dir que per a les properes eleccions hi ha un partit amb molta empenta que engreixa cinc porcs, que oferirà als assistents als seus mítings. A més a més, el rumor diu que si la cosa va bé (llegiu batlia i, per tant, majoria) fan comptes posar una truja faixada, que no sabem si anirà a compte de l'Ajuntament.

— El campió d'Europa de motociclisme, Jaume Mariano, vengué a córrer al circuit de la vila. Convendria, però, que els joves escandalosos moters que hem d'aguantar per aquí no es creguessin que són un J. Mariano o un A. Crevillé, perquè ja està bé de fer renou, molestar la gent i deixar les motos onsevulla.

— Aquest mes hi ha hagut canvis pel que fa a les botigues locals. Tenim una nova botiga al carrer Tort, propietat de Miquel Gorreta, i Can Bufalí s'ha adherit a la cadena de supermercats Vivó.

— Els policies de la nostra vila han canviat de vestimenta. La camisa, que abans era de color blanc, ara és blau clar. A l'hora de fer el canvi no s'ha pensat només a fer-los anar com a figurins, sinó que s'ha tengut en compte la unificació dels uniformes amb els d'altres pobles de la zona.

— Ara que estan de moda els cursets de reciclatge ha arribat el torn als cristians de Sant Joan. El rector vol organitzar catequesi d'adults. Si el nombre d'assistents va en relació amb el de practicants pot ser un dels esdeveniments culturals més importants del segle.

— La Nit de les Verges encara mou el jovent. Enguany s'ha repetit la tradició: bunyols, magranes, serenates a les fadrines...

- Dia 26 va venir la unitat mòbil de recollida de sang. Com és habitual la gent del nostre poble va contribuir generosament.

— Un grup de santjoaners i santjoaneres llueixen la seva bona figura. Varen participar com a models de roba a la primera fira d'Inca. Damunt l'escenari ja pareixen professionals.

- Els lladres han tornat actuar. A la mala hora de la nit del 19 al 20 l'alarma de Can Tronca va despertar els veinats. Quan varen mirar què passava varen veure un individu que fugia escopetejat amb un Ford Fiesta que duia les matrícules tapades. El lladre havia agafat la màquina registradora del bar i la va deixar tirada a la carretera de Pina. Per mala sort seva el botí no arribà a una grapada de pessetes.

Día 30, i no a la mala hora de la nit, sinó que eren devers les 4.30 de l'horabaixa, els lladres visitaren Cal Sabater Coix, al carrer Major, i sembla que s'endugueren un bon botí. Increïblement, hi havia gent a la casa, però ningú no sentí res estrany. Es veu que els lladres o duen molta sort o són uns bons professionals.

— Aquests dies passats han instal·lat unes papereres a diferents indrets de la vila. Esperam que tinguin més èxit que les que es varen posar a la plaça Nova, sempre enrevoltades, que no plenes, de brutícia.

— El curs de ball de saló de l'any passat va tenir tant d'èxit que enguany n'han organitzat un altre. L'assistència és nombrosa: gairebé tots els antics alumnes volen continuar aprenent i altra gent s'ha animat a començar.

"SA BANCA"

C/ Mestre Mas, 11
Tel. 52 60 66
SANT JOAN

BANCA MARCH

FOTOS SASTRE

fotos de carnet al moment

c/ Bellavista, 44-b

SANT JOAN

— El setmanari *Sóller* ha publicat fragments de l'entrevista que els nostres col·laboradors A. Company i M. Sastre varen fer a Amador Jaume Salvà, que va ser guardonada per la Premsa Forana.

— Un altre any la Penya Motorista va organitzar la Prova de Motocross de Tardor que es disputà al circuit de Binifarda. La prova, que ja té tradició, va comptar amb una participació nombrosa i de nivell.

— Els cercadors de blaves van cop-pius. Les pluges del setembre prometien una bona collida, però l'eixut que va venir darrere ho ha desbaratat tot. Dins aquest plat que podeu veure a la foto hi ha més de la meitat de les blaves del terme.

- Dia vint-i-nou es varen celebrar les eleccions generals. A Sant Joan hi va haver poca participació i els resultats no varen ser gaire sorprenents. L'únic dubte que tenien els analistes locals era saber què passaria amb els vots que solien anar a Unió Mallorquina.

De fet aquests vots han anat a parar, de forma clara, al PP, que al nostre poble ha guanyat aclaparadorament. A nivell estatal, encara, està en joc un diputat per veure si els PSOE aconseguirà la majoria absoluta o no. Però la veritat és que el govern haurà de canviar un poc de direcció política, perquè això ha estat un avís.

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.000 ptes.

Nom: _____

Cognoms: _____

Carrer: _____ núm.: _____

Població: _____ c.p.: _____

Banc o Caixa: _____ núm. compte: _____

Feu arribar aquesta butlleta de subscripció
a qualsevol membre de l'equip de redacció

firma

o envia-la a: MEL I SUCRE Sant Joan, Bellavista, 13.

L'ULL DE VIDRE

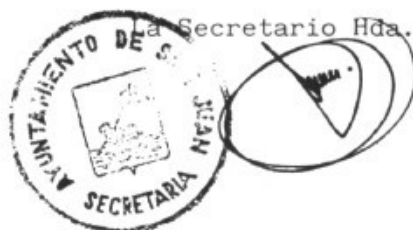
Ayuntamiento de San Juan

(MALLORCA)

Con el fin de transmitirles información sobre las mesas electorales de las elecciones Generales a celebrar el próximo día 29, así como resolver las dudas que puedan presentarse, ruégole tenga a bien asistir a la reunión que se va a celebrar en el Salón de actos del Ayuntamiento el próximo viernes día 27 a las veinte horas.

Ruégole encarecidamente su asistencia.

Sant Joan, a 20 de octubre de 1989.

¿Sabeu per què posen orelleres als ases? Idò es veu que dins el nostre Excel·lentíssim Ajuntament dur orelleres és una pràctica habitual: quiet i no et moguis i, sobretot, no sortir-se del camí traçat per dos-cents anys de dominació espanyola.

D'altra manera, si no és per les orelleres que duen posades, no s'explica que l'Ayuntamiento de San Juan, quan té la necessitat -la necessitat, no us penseu que ho facin per gust- d'informar els ciutadans del poble, ho fan, oh Senyor, en foraster.

I fixau-vos en la ben timbrada prosa que utilitzen: «Ruégole tenga a bien asistir...», o «Ruégole encarecidamente su asistencia». Posats a pregar, també podríem, tots plegats, pregar un poc perquè Déu Nostre Senyor, aquell que tot ho pot, obri el miracle que els ciutadans d'aquest poble puguem ser informats de les coses que ens afecten en la nostra pròpia llengua, i no despreciant-la. Perquè un poble que mira la seva pròpia llengua amb despreci és un poble eixorc, sense saba, un poble d'acomplexats que es pensen que per fer-ho seriós ho han de fer, oh Senyor, en foraster.

Així com ho dèiem al començament, ho direm a l'acabament: les orelleres les duen els ases per no despistar-se, i les hi posen els seus amos. Tota la resta són romanços, de cec naturalment.

AUTO VENTA MANACOR S.A.

Concesionario **FIAT**
I N F O R M A

Que a partir del 1 de noviembre de 1989 pasaremos a las nuevas instalaciones situadas en el Polígono Industrial en C/Fusters, solar 43 (entrando justo al frente, al lado, inspección técnica vehículos ITEMA)

Allí se dispondrá del más amplio servicio de:

- Taller mecánico especializado
- Venta modelos Fiat
- Recambios originales y olio Fiat
- Vehículos de ocasión

TEL. 843400

La actual exposición de Fray Junípero Serra, 40 (junto Firestone), seguirá al servicio del público para:

- Venta modelos Fiat
- Vehículos de ocasión

TEL. 550161

LANCIA MANACOR INFORMA:

Al público de Manacor y comarca que a partir del 15 de noviembre de 1989 abrirá su exposición al público en C/Fray Junípero Serra, 2 (esquina semáforos), (tel. provisional 550161).

Taller mecánico y recambios originales, ya en funcionamiento en C/Coves del Drach, 8·Manacor Tel. 552798

ALABAT SIA DÉU! HEM VOTAT!!

La campanya electoral al nostre poble manifestava clarament que els resultats del dia 29 d'octubre eren més que previsibles.

Davant de la letargia a què es sotmetia UM -o tal vegada la seva propera desaparició-, les ambigüitats d'un CDS que és un clar exemple de la política estatal dels seus dirigents, la inexistència d'un PSOE arrelat al poble i el *to be or not to be* d'un PSM ambiciós, era més que evident l'exhultant alegria d'un PP que era el *feel* reflex del partit a nivell insular i estatal.

Els resultats electorals d'octubre de 1989, a més de vaticinar aquesta tendència a l'alça del PP -encara que li falten prop de 200 vots per assolir el sòtil de l'extinta UCD- donen peu per una ambiciosa anàlisi respecte de les eleccions municipals i autonòmiques de 1991.

El fet, reconegut, que els dirigents del PP estan preparant un candidat per a les eleccions de 1991 és més que justificat. Aquesta preparació es deu al fet que, si no hi ha cap imprevist, el PP està disposat a arrassar.

Els vots d'UM han anat al PP i, a més, si no hi ha cap novetat, UM no es presentarà a les eleccions de 1991. El PSOE no troba personal per poder arrelar dins el nostre poble. Del CDS tot és previsible, donat la patinada que ha sofert a tots els nivells i no és gaire probable que es presenti sota aquesta mateixa ideologia. Pel que fa al PSM, els indicadors reflecteixen que existeix un electorat *feel* al seu compromís, circumstància que deixa entreveure la seva continuïtat dins la vida local.

En definitiva, l'hegemonia del PP és cada vegada més clara, tot i que són els altres partits secundaris -CDS, PSOE, PSM- els qui més rendibilitat treuen dels seus vots. Únicament el PP féu el *miting* corresponent de campanya, i hi era present la plana major del partit (els dos germans Gabriel i Josep Cañellas, en Simó Barceló, en Joan Verger, na Pilar Ferrer, en Buades, en Cotoner, en Biel Belos i en Joan Matas). I la coca no hi faltava. La resta de partits sense *mitings*, sense coca... a les municipals ja ho veurem!

Miquel Company Florit

	1989	1986
PP	592	482
PSOE	111	126
CDS	136	160
PSM	61	54
IU	11	5
AERM	9	-
VERDS	7	-
UB	5	-

SENYAL D'IDENTITAT

Molts diran: «Ja hi tornam a ser! Sempre ens parlen de les mateixes coses». Un no hi pot fer res, és la seva identitat i, per tant, l'únic que hi val és paciència. O no llegir-ho.

Aquesta vegada tenc ganes de parlar d'un "tic" molt freqüent dels mallorquins, que retrata perfectament el que som. Es tracta de la tendència general dels habitants d'aquesta illa de canviar de nom propi si el que ens demana no és catalanoparlant. M'explicaré. Quan un castellanoparlant demana a un catalanoparlant de Mallorca quin nom té, aquest contesta Antonio, Juan o Lorenzo. En canvi, quan és a l'inrevés el castellanoparlant no diu mai que s'anomeni Antoni, Joan o Llorenç.

Aquest fet tan simptomàtic ja ens demostra la poca consideració i estima que tenim vers el nostre nom propi, totalment al contrari de la que tenien els castellanoparlants cap al seu. I dic castellanoparlants i hi podríem afegir els anglosaxons, francòfons, alemanyoparlants, etc.

Devem ser el poble més mal-leable i amb menys autoestima del món. Quan la tendència general és ser respectuosos amb els noms propis de les persones en la seva llengua originària, sempre que sigui possible, o el que quasi és la mateixa cosa, mentre l'alfabet sigui el mateix, aquí el nom propi canvia segons d'on bufi el vent.

Els exemples que ens demostren que anam contra corrent quasi sempre, els ens donen cada dia els mitjans de comunicació, tan els escrits com els àudio-visuals. Podem veure i escoltar cada dia que el president de França és François Mitterrand i no Francesc o Francisco Mitterrand, i que la primera ministra del Regne Unit és Margareth Thatcher i no Margalida o Margarita Thatcher. Exemples prou clars com aquests, en trobarem tots els que volguéssim. Són exemples demostratius només del respecte a la llengua dels qui porten aquests noms, així com de respecte cap a ells. Ningú no gosaria canviar-los el nom, i molt menys ho farien ells mateixos.

Si després dels exemples comparam amb el que passa per aquí veurem com el panorama és més bé fosc. Aquí hi ha persones com les que més amunt hem esmentat, és a dir, els que el seu nom va canviant segons la llengua de l'interlocutor que tenen davant. També tenim persones que normalment al carrer el seu nom és pronunciat en català, però a tots els documents i registres estan inscrits amb nom castellà, i que evidentment signen tots els papers amb

"l'oficial". En darrer terme, tenim els que per estalviar-se tots aquests processos i complicacions han escurçat el camí i fan coincidir el seu nom al carrer amb "l'oficial". Així el poble s'omple de Miguel's, José's, Andre's, Juan's, Margarita's, etc., per no parlar dels Julio's, Yolanda's, Jesica's i Ivan's que hi ha per Ciutat. Ens queda la minoria, la dels que també fan coincidir el seu nom al carrer amb "l'oficial", però en català. Aquests que, com és de suposar són una ínfima minoria, són els que més problemes tenen. A cada passa han d'anar corregint l'escrivent de torn que ha escrit José, quan el que li havien dit era Josep... Tots els altres no tenen, evidentment, aquests tipus de problemes, ja que el funcionari de torn quasi mai segueix el procés a l'inrevés.

Curiosament aquests mallorquins que tan poc aprecien aquest senya d'identitat, que és el nom propi, i, per tant, no tenen cap remordiment de ser Arnau i Arnaldo al mateix temps, segur que posarien el crit al cel si això succeís amb els llinatges. Imagineu per un moment què passaria si a senyors com Arnau Fuster Bonet, Josep Roig Estelric, Margalida Florit Mestre o Pere Ferrer Font, per posar alguns exemples, els castellanitzàssim com Arnaldo Carpintero Buenecito, José Rojo Estrellarica, Margarita Florido Maestro o Pedro Herrero Fuente. Seria de riure. En canvi, per aquí es passen senyors que es diuen Jaime Jaume Joan, per posar un exemple, i sembla tan normal.

És ben clar que tot el que he escrit són divagacions que no ens duen enlloc. Això que passa aquí no passa a molts més llocs i només és explicable vist i vivint aquí, perquè seria difícil trobar altres pobles que quedassin tan fascinats per la llengua que els arriba de fora, fins el punt de canviar-la amb la seva pròpia. El que passa amb els noms propis només és la punta del iceberg, una anècdota, una petita pedra en el camí, el principi d'un procés més llarg al qual tots, activament o passivament, estam assistint i participant: la substitució d'una llengua per una altra, del català de Mallorca (o mallorquí per als més susceptibles) pel castellà. No val la pena ni plorar. Un poble que renuncia tan fàcilment a les seves senyes d'identitat no s'ho mereix.

Andreu Bauçà

MELI SUCRESPORT

I VAN... CINC I...

Del mes passat ençà tenim dos jugadors (Miquel Gayà i Rafel Turricano) que ja no podran jugar, com a mínim, fins la temporada que ve. Ambdós jugadors han estat suspesos per la Federació per un any, ja que, si més no, agredírem l'àrbitre de torn. Aquest fet, l'expulsió del primer partit, la del segon i la del Colònia, no fa res més que perjudicar d'una manera greu el club i la resta de jugadors. Els àrbitres que ens pertoquen cada partit ja van amb l'orella calenta i ens marquen de molt a prop, no ens en perdonen ni una. Crec que és ben hora que la gent es plantegi la qüestió de creuament de cables d'una manera clara, perquè si no és així és molt possible que el nostre equip no arribi a final de la temporada.

Deixant de banda la qüestió de cables cal afegir que, a més del nerviosisme, com deia la mesada passada, l'equip està molt mancat de condició física. No sabem per què, però és així. Les segones parts dels partits sempre són més deficientes que les primeres, tant tècnicament com físicament. Crec que cal posar fil a l'agulla si volem que el Sant Joan millori en la classificació.

Passant als partits que el Sant Joan ha jugat des del darrer número direm que les coses han millorat una mica. L'equip no juga bé, però sí que ho fa millor que els primers partits.

El passat dia vuit d'octubre ens visità l'equip de Santa Margalida. En un mal partit, el Sant Joan empatà a un. Val més no recordar moltes coses, ja que Rafel Turricano fou expulsat per una pseudoagressió al col·legiat —agressió injustificadíssima i molt pressionada des de fora del terreny— i, per *inri*, Tomeu Català fote un golàs dins la nostra porteria. Res, val més esborrar de la memòria aquest partit, perquè si no ens podem tornar bojos.

El dissabte següent, dia 14, el Sant Joan reté visita a un dels millors classificats, el Lluçmajor. El Sant Joan realitzà una primera part molt acceptable, que hagués pogut acabar en avantatge nostre, però la sort no va estar amb l'equip, perquè Guillem Pagès tirà un penal que endevinà el porter. Evidentment, la segona part es complicà moltíssim. Es veia venir que a la menor oportunitat l'àrbitre siularia un penal contra el Sant Joan. I així fou. Clar, el Lluçmajor no desaprofita la seva oportunitat. Les coses empitjoren, ja que els jugadors perderen el nord i la poca força que tenien no els deixava sortir del la seva àrea. Com

podeu suposar, arribà el segon i definitiu gol de l'equip local.

Dia 22 fou un dia de glòria. El Sant Joan, que només havia aconseguit fer dos gols, guanyà el partit amb l'Ariany per sis a zero. Increïble, però cert, i si no ho creieu pensau que la porra d'aquella setmana només tingué un encertant, que se'n dugué la petita quantitat de dotze mil pessetes. Què voleu més? Hi hagué gols a balquena, i això que, per a mi, no es realitzà un bon partit, i s'erraren oportunitats a discreció. Els golejadors foren: Joan Gorreta (2), Toni del Centre, Guillem Pagès, Tomeu Mora i Quico.

Dia 29 el Sant Joan viatjà a la Colònia de Sant Jordi. El partit acabà amb el resultat d'un a zero a favor de l'equip local. El nostre equip realitzà una bona primera part, però perdonà la vida massa vegades. Si volem guanyar punts fora de casa no podem perdonar d'aquesta manera. El Sant Joan havia de retornar a la vila almenys amb l'empat, però no fou així. El partit fou bastant violent. Guillem Pagès rebé un cop a la cara que li esclatà els nas, Nino rebé una puntada de peu al cap. L'equip de la Colònia no regalà res i com és evident el nostre tampoc. Tampoc no faltà l'expulsió de torn, Xisco Pagès donà una empenta a l'àrbitre quan aquest havia siulat un fora de joc. Va anar bé que l'àrbitre no posà que l'havia agredit i, segons sembla, només li cauran dos o tres partits de sanció. L'acció de l'expulsió, com totes les altres que ha tengut el Sant Joan, no té cap tipus de justificació. La cosa més collonuda és que mai no ens expulsen ningú per fer una entrada forta, sempre és per parlar o per intentar agredir l'àrbitre.

Passant a una altra cosa, direm que l'entrenador sembla que ha demanat reforços. S'ha parlat d'un porter i tres o quatre jugadors. Però una cosa ben clara és que les condicions seran les mateixes que les que hi ha hagut per als que ja han fixat.

El mes passat parlàvem de la reincorporació de Miquel Alzamora, la qual cosa no s'ha duit a terme. Miquel Alzamora sembla que ha reconsiderat la seva postura inicial i ha cregut que un veterà com ell val més que estigui a casa seva. De tota manera crec que Alzamora o un element semblant és més que necessari per coordinar el joc del nostre equip.

E.C.

«REDVinsa, S.A.», DISTRIBUIDORA EN **EXCLUSIVA** INTERNACIONAL DELS **VINS** DENOMINATS «**VIÑA SAN MARCOS**», VINS PRODUÏTS, ELABORATS I EMBOTELLATS PER «**BODEGAS LALANNE**», AMB CEPES I MÈTODE ARTESÀ I TRADICIONAL DE LA REGIÓ DE **BURDEUS**; SELECCIONARIA **HOMES** I **DONES** MAJORS DE 18 ANYS, PER AMPLIAR I REFORÇAR LA SEVA ACTUAL **XERXA DE VENDES** A LES ILLES BALEARS I, DE MODO ESPECIAL, A CADA **POBLE** DE LES NOSTRES ILLES.

EL CONDICIONAMENT QUE PER NOSALTRES HAURIA D'ACOMPANYAR ALS POSSIBLES CANDIDATS, ÉS EL SEGÜENT:

1er. **NECESSÀRIAMENT** GAUDIR DE BONA PRESÈNCIA I VESTIR DE **MANERA CORRECTE**. SE VALORARÀ EL CARISMA PERSONAL.

2on. **HAVER NASCUT** O BÉ ESSER RESIDENTS A LES ILLES BALEARS.

3er. NO ES QÜESTIONA TENIR EXPERIÈNCIA EN VENDES, PERÒ SÍ TENIR FORCES GANES DE **TREBALL** I DE SUPERACIÓ, PER FER-SE UN LLOC EN EL SECTOR COMERCIAL I LABORAL DEL POBLE DE LA SEVA RESIDÈNCIA HABITUAL I QUE, IMPRESCINDIBLEMENT, HAURÀ DE CONÈIXER.

4rt. SE VALORARÀ EL TENIR CONEIXEMENTS D'IDIOMES, FACILITAT DE PARALLA, MITJÀ DE LOCOMOCIÓ I TELÈFON PROPIS.

NOSALTRES OFERIM I GARANTIM:

1er. **TREBALL FERM**, GRAT I SEQUIT DURANT TOT L'ANY, RESPATLAT D'UNA TOTAL **LLIBERTAT I FLEXIBILITAT D'HORARI**.

2on. A TOTES LES PERSONES **SELECCIONADES** SE LES SENYALARÀ ELS LLOCS AMB **EXCLUSIVA** PER A LA PROMOCIÓ I VENDA DELS NOSTRES **VINS**, SEMPRE CIRCUMSCRITS A LES ZONES O POBLES A ON HABITUALMENT RESIDESQUIN.

3er. ELS OFERIM LA INTEGRACIÓ A UNA EMPRESA D'ALT NIVELL, JOVE, DINÀMICA I BEN PLANIFICADA.

4rt. NO MANCARÀ **L'AJUT CONSTANT** I CONTINUAT PER PART DEL NOSTRE DEPARTAMENT COMERCIAL DE VENDES PER A CONSEGUIR CONJUNTAMENT UNS RESULTATS POSITIVS I EFICAÇOS.

5è. ELS OFERIM **SUBSTANCIOSES COMISSIONS** I INCENTIVS DAMUNT VENDES REALITZADES I **DUITES A BON TERME**.

6è. A TOTS ELS QUI, DESPRÉS D'HAVER ESTAT **SELECCIONATS** I DEMOSTRIN UNA VÀLUA PERSONAL I **PROFESSIONAL**, I AMB RELACIÓ AL NIVELL DE **VENDES OB-TENGUEDES**, SERAN PROPOSATS PERQUÈ PUGUIN OPTAR A **CÀRRECS DIRECTIUS I EXECUTIUS** QUE L'ORGANITZACIÓ COMERCIAL «**REDVinsa, S. A.**», TÉ PROGRAMATS A NIVELL NACIONAL.

SI ÉS **VOSTÈ** AQUESTA **PERSONA** QUE REUNINT ELS CONDICIONAMENTS ABANS ESMENTATS I ES VEU **CAPAÇ** A DESENVOLUPAR AMB ÈXIT AQUEST TREBALL, PREGAM CONTACTI AMB NOSALTRES, LO QUE POT FER TOTS ELS DIES, DES DEL DILLUNS FINS AL DIVENDRES I DE LES 9 A LES 14 HORES, MARCANT EL **TELÈFON 71 91 80** PER CONCERTAR UNA ENTREVISTA **PERSONAL** O BÉ PER PODER REBRE UNA **INFORMACIÓ** MÉS AMPLIA Y DETALLADA.

ADREÇAU-VOS AL DEPARTAMENT COMERCIAL
PREGAM PREGUNTEU PER EL SR. FUSTER

"Any d'aubons, any de cavaions". Alguns aspectes de la cultura material de l'*Asphodelus microcarpus* (*A. aestivus* Brot.)

Una de les plantes més conegudes de la família de les lil·làcies -subfamília de les *Asphodeloideae*- a Mallorca, és l'*Asphodelus microcarpus*, que té els noms populars: *porrassa* o *porrassera*, per la planta sense espiga floral i *albó* quan té aquesta espiga; si bé a alguns pobles -entre ells Sant Joan, Sineu, Petra- distingeixen entre *albó*, quan l'espiga és verda i *caramuixa*¹ o *caramutxa* quan l'espiga és seca.

L'asfòdel abunda preferentment a les terres semiàrides, voreres de camins, garrigues; es troba des de ran de la mar fins al cim del puig Major, localitzat dins tota la regió mediterrània, així com a Canàries i a Portugal.

Aquesta planta vivaç o anual, pot arribar fins a 1'50 metres d'altària, de rels tuberoses en forma de llançadera i fulles acabades en punta de secció en forma de V. De flor blanquinosa, la seva florida pel febrer-juny és de tal bellesa que ja els grecs imaginaven el seu paradís o camps Elisís tot ple d'asfòdels florits.

Sembla, seguint Coromines, que el nom d'*albó*² resultà de l'evolució fonètica d'un *alunionem* derivat del nom llatí *albus*, de la mateixa planta; pareix ésser que la forma enregistrada en català antic és *albeó*.

Entorn d'aquesta planta, sorgiren en temps pretèrits una sèrie d'activitats -alguna d'elles encara en vigor- i manifestacions, tant en aspectes estrictament materials com socials. D'aquest ventall de manifestacions culturals, intentarem exposar a continuació tot el que hem pogut recollir, respecte d'aquesta popular planta.

Porrassa o porrassera

És la planta sense tija verda per antonomàsia, del seu color hi ha la dita popular: "més verd que la porrassa". Algú la degué tastar perquè també hi ha aquesta altra dita: "més amarg que la porrassa".

El poble distingeix: *porrassa mascle*, la que té les fulles en dues tires oposades, superposades; no fa albó. *Porrassa femella*: té les fulles en forma radiant i d'ella surt l'espiga floral.

Dins el camp de la medicina popular, la porrassa o porrassera mascle és utilitzada, bollint les fulles i aplicant aquest líquid amb compreses mitiga o cura les morenes. Les fulles seques, un poc humides, fent una trena o llatra era molt utilitzada, o hi havia costum a Sant Joan, per fer capçanes, orneig cassolà per excel·lència. També seca, en menges els conills, ovelles i caragols, si bé aquests darrers, pareix que tenen el costum d'enfil·lar-se per l'albó.

Un indicador de col·lectivitat de la porrassa el trobam reflectit a la toponímia de nostre terme: *es Turó de ses Porrasses*, a sa Bastida, devora es sementer de baix de Can Perauba; *es Porrassar d'en Soler*: gran extensió veïna del pinar d'en Xondo al camí de Calicant; *es Porrassar*, coster al comellar llarg dels Calderers.

Albó sec o Caramuixa

És evident que aquesta part de la planta és la més utilitzada pel poble. Vegem a continuació una relació -no exhaustiva- del seu ús:

- De la combustió incompleta de la caramuixa; es feia una carbonissa o carbó fluix, molt utilitzat pels argenters.

- Segats i fermats a feixets s'utilitzaven una vegada encesos per socarrar el porc en el temps de les matances domèstiques.

- Qui no ha escrit a l'escola amb una ploma de mànec d'albó?

- A la indústria del calçat és utilitzat -encara ara- un bastonet d'albó per mantenir la sabata estirada.

- Amb flor de sofre, salnitre i carbonissa de caramuixa, a principis de segle, es feien uns barrobins no massa potents que xapaven la pedra o la crullaven.

- Els fumadors de pipa, principalment els pastors, usaven la carbonissa o esca de caramuixa.³ La duïen dins un canó de canya o banya de bou, amb la pedra foguera i el foguer, no faltava mai dins la taleca, tan característica d'aquest ofici secular.

- Per a la caça amb lloses, el conjunt de bastonets que aguanten la llosa o tiba, generalment són de caramuixa.

- Per fer llucquets. El llucquet el defineix el DCVB⁴ com una tija de cànnyom, de caramuixa o d'altre vegetal poc consistent, que ensofrada a un cap o a tots dos i acostada a una brasa, s'encén amb flama. Aquesta elaboració casolana es feia tallant la caramuixa d'un pam de llargària i xapant-la per llarg en quatre trossos. Banyant els caps en sofre fos, una vegada eixuts, els llucquets ja estaven llests per començar foc. Així ens ho conta,⁵ Pere d'Alcantara Penya en el seu poema "Un llucquet":

A tu, pagès, que has complit
els seixanta, a tu que hagueres
d'encendre llumeneres,
essent jove, qualche pic,
una pregunta et vui fé:
Saps tu que vol dir un llucquet?
Dius que ho saps? jo també ho sé.

Prou que ho sabries si haguessis
complert ja l'edat de Crist
i en la memòria tenguesses
que abans no feien cap misto,
sinó que amb esca i fogu
encenien un llucquet
per podé encendre el quinqué.

Vaig a dir-te com se fa
un llucquet: prendràs un tronc,

d'aubó, de faia o de jonc,
un poc més llarg que la mà;
fondràs sofre en el brasé
i en esser fus, del tronquet
untan els dos caps que té.

Untat, el deixes secar
an el sol, a poc a poc,
sense que toquin enlloc
els caps on la pasta està.

Quan veus que el sofre revé,
ja està acabat el lluet
i el pots emprar, si és mester.

És cosa de tan baix preu
un lluet, que quan n'hi havia
cada manat en tenia
més de deu vegades deu
los venien pel carrer
els pobres i cent lluetets
te daven per un doblé.

Ara ja no valen res
des de que duen capsetes
de mistos de candelletes,
i en fregar ja tens encès,
i no sents l'olor que té
el lluet blau d'un lluet
que put com mans de fosser.

La popularitat d'aquest llum casolà ha donat lloc a les dites:

- Ets un lluet (Alaró); persona insignificant, es diu especialment a infants i dones.
- Magre o sec com un lluet.
- Més encès que un lluet.

El cançoner popular també hi diu la seva:

S'amor que tenen ses dones,
la compar a un lluet:
crema molt, fa molta cendra,
però en un instant és fred.⁶

Na Paratocs, cavallers,
ja no fa de lluetera.
S'és llogada per oguera
amb l'amo de Son Reinés.⁷

Tornant a l'ús de l'albó o caramuixa, podem afirmar amb rotunditat que és amb la fabricació de canyissos per assecar figues, on s'ha utilitzat en grans quantitats.

La fabricació, casolana, es duia a terme quan acabaven les messes de batre. Els santjoaners partien amb carros cap a ses Comunes, Son Busqueret, Son Monserrat, Son Ribotet, Can Refila (Petra); Son Serra (Santa Margalida); Morrell, ses Pastores (Artà) o cap a la marina llucmajorera: sa Torre i d'altres.

Els amos o majorals d'aquestes possessions recomanaven que arrabassassin amb l'aixada⁸ els albons, ja que si els

segaven amb la falç, quedava un tall oblic i punxegut, molt perillós pels potons del bestiar que solia pasturar per aquests llocs. Un sac de cebes o uns manolls d'allis contentaven els estadants de les possessions abans esmentades i els santjoaners tornaven a la vila amb la carretada d'albons. El canyís, d'uns cinc pams d'amplària, per set o vuit de llargària (hi solien cabre tres o quatre paners de figues -es feia amb tres, a vegades quatre, garrots d'ullastre o també d'arbocera⁹ amb els albons lligats amb corda d'espart, de càrritx o bova).

També es tallaven els albons per la lluna d'abril o maig, i llavors s'assecaven o es passaven pel forn. Si es tallen massa verds, s'arruguen. Els marcats d'albons tallats un poc verds havien d'esser petits, ja que pesaven molt a causa de la quantitat de líquid o saba que té l'espiga floral.

Un dels insectes més abundants a l'estiu, conegut pel seu siulet monòton, la cigala, hemípter de l'espècie *Cicada plebeia Scop.*, té el seu niu de reproducció a l'albó. Per això sol foradar l'albó -quan és sec- a la part baixa, a un forc o un pam de la terra. El forada en sentit oblic, de baix a dalt, a fi d'evitar la introducció de les aigües de pluja, i allà diposita els ous.

La llavor de l'albó.

Malgrat els esforços i la insistència per part nostra, no ens ha estat possible o no hem sabut trobar cap utilització específica d'aquesta llavor, de forma allargada, fusiforme -té tres llavors a cada fruit-, d'un color gris bru i d'uns sis mil·límetres de longitud.

S'ha observat que els conills de camp tallen la caramuixa i una vegada en terra en mengen les llavors.

Així mateix, les formigues traginen aquestes llavors cap als seus formiguers.

Les rels de l'*Asphodelus microcarpus*.

Són anomenades generalment *coions de porrassa*, si bé també són conegudes com *moneiatos* o *rels de porrassa* (Petra) i *moneis de porrassa* (Manacor).

Antigament aquests tuberculs servien d'aliment als homes. També, bollits o un poc mustis, servien per a l'engreixada de porcs a principis de segle.

Els conills de les marines, al ple de l'estiu, assedegats per la calor, en mengen, no sabem si cercant la frescor o per simple supervivència. Els caçadors diuen irònicament que els conills de marina tenen gust de coions de porrassa.

Rics en midó, s'empraven per fer una pega que usaven els sabaters i els enquadernadors.

Per llevar vermellures o taques de la pell es donaven fregues de coions de porrassa bollits amb oli.¹⁰ També s'empraven per curar la ronya.

L'Arxiduc Lluís Salvador ens deixà, a la seva obra,¹¹ un bon testimoni de l'aprofitament industrial que tengué a finals del segle passat i principis de l'actual:

"Hace 15 o 20 años, cuando el oidium hizo estragos en los viñedos españoles, el precio del vino subió considerablemente, y con ello escaseó también el material para fabricar alcohol. De ahí que se intentara obtenerlo a partir de otras plantas, sobre todo de

Albó.

los bulbos de los asfódelos (*Asphodelus ramosus* y *Asphodelus fistulosus*, porrasa, albó) que crecen en ingente cantidad en todo el llano, sobre todo en los términos de la costa próximos al mar. Durante algún tiempo la producción fue cuantiosa, particularmente en Lluçmajor, aunque la mayor parte iba destinada a la exportación. Al tener, empero, este alcohol un sabor muy malo, su fabricación se abandonó en cuanto se consiguió luchar contra la enfermedad con azufre. Al tiempo que se obtenía el aguardiente de porrasa, también se destilaba aguardiente de higos, algarrobas, madroños, naranjos i palmito, aunque en menor cantidad.

Estos diferentes alcoholes fueron enviados a la exposición de Madrid en 1857 así como a la de Palma en 1860. En aquel entonces, los bulbos de gamón (*Asphodelus*) se cotizaban a 2 reales el quintal, el alcohol obtenido de 35-36 a 160-166 duros la pipa jerezana (tonelada de Jerez de unos 385 litros) el aguardiente de algarrobo, higo y palmito un 12 % mas barato que el precio normal del de la uva y el obtenido a partir de madroños y naranjos, un 10 % más”.

Uns paràsits o insectes que habiten entre les rels de la porrasa són les conegudes *escórperes* (Manacor, Petra, Llorito, Sant Joan, Santa Margalida, Sineu, Sant Llorenç). Insecte menut com un ciuró,¹² de color blanc, una mica llarg, bona menja per parar lloses i enganalls. Si era un any de bona saó, devers Tots Sants els caçadors solien fer una bona provisió d'*escórperes*.

Any d'aubons, any de cavaions

La dita antiga, o refrany, coneguda i tramesa de generació en generació ha arribat als nostres dies amb una rotunditat i una càrrega afirmativa respecte de l'observància de la creixuda de l'asfòdel comparada amb la dels cereals -blat, ordi, civada- o l'aresta.

Però, de quins signes externs es regien els nostres avantpassats per arribar a aquestes conclusions? Crec que, avui, només podem fer especulacions.

Creim que aquestes observacions comparatives també es realitzaven amb altres classes de plantes. Un informador¹³ ens digué que observava les vaumeres per detectar l'aparició del rovell.

Per altra part, hi ha l'adagi “any d'aranyons, pocs cavaions”, amb el qual es pronostica la mala anyada quan hi ha abundància del fruit de l'aranyoner.

Altres informadors¹⁴ ens digueren que la creixuda dels albons durant els mesos d'abril i maig coincidí o anava acompassada amb la dels cereals. Pareix ésser que quan l'albó grana és un indicador que l'anyada de cereals és bona i, en conseqüència, si els albons estan ben guarnits de llavor -les branquetes ben atepides- la collita d'aresta és orba.

Vegem a continuació altres refranys que també parlen d'albons i de l'anyada:

*Any d'albons, any d'orons.*¹⁵

Any que granen ets aubons, grana es blat (Menorca).

*Any d'albons, any de granons.*¹⁶

*L'any que carreguen bé les porrasses, any d'ametles.*¹⁷

Altres exemples dels amples coneixements que tenien els nostres avantpassats, fruit del contacte directe amb la natura, relacionats amb l'abundància dels fruits o de la collita:

Any de llentrisca, any de rates (Menorca).

Any de puces, any de blat.

Any de magranes, any de blat.

Es ciprell enguany no duu anyada.

L'albó i la cançonística mallorquina

La popularitat i abundància d'aquesta planta ha fet que el poble, glosador anònim, l'haja magnificada cantant, ja sia amb endevinalles -joc intel·lectual antiquíssim-, en les quals a través de la forma rimada dels enigmes es presenta una imatge metafòrica difícil de copsar:

Tu qui molt de fil embuies
llevó ho cerques esbrinar
¿quin arbre en el món hi ha
que a's capdamunt sa flor fa
i en terra té ses fuies?¹⁸

Tu qui en parlar no t'embuies
¿me vols mostrar de parlar?
¿Quin arbre en el món hi ha
que al capdamunt la flor fa
i a ses rels hi té ses fuies?¹⁹

O a l'humor de l'absurd, dins el vessant de les cançons humorístiques amb tendència a cultivar l'exageració o el

disbarat. N'hi ha un bon exemple al Cançoner Popular de Mallorca:

Un aubó.^{20, 21, 22}

*Un albó.*²³

¿Heu conegut mosso Melis
que feia d'empeltador
i va empeltar un aubó
damunt es nas des rector
que feia figures siscelis?²⁴

Dins aquest vessant de les cançons humorístiques de l'albó ha arribat a les nostres mans un glosat editat o escrit devers l'any 1955, titulat "S'aubó de Son Baró". L'interès de transcriure aquest glosat rau en la localització d'aquest albó a una possessió del nostre terme -l'autor²⁵ del qual hi va fer feina una partida d'anys-, així com la citació d'una sèrie de trets dialectals avui ja en desús.

Hem transcrit el glosat ajustant-nos a la normativa estandarditzada, si bé hem conservat alguns dialectalismes i barbarismes per no modificar la rima del vers. Vet ací, doncs, la glosada de "S'aubó de Son Baró".

S'aubó de Son Baró

Demana llum i claredat
a Cristo Nostre Senyor
que em doni sebre i valor
per compondre un glosat
que ara m'ha passat pes cap
i aquí vaig a escriure-lo.

Si posau atenció
al que ara vos vull dir
vos diré en mallorquí
el que passa amb un albó
i podreu anar a cercar-ho
si no voleu creure en mi.

Un diumenge em passejava
pel pinar de Son Baró
i em vaig topar amb un albó
que la gent el se mirava,
a la seva ombra hi estaven
cent ovelles i un pastor.

Tenia la soca torta
no n'havia vista cap mai,
enmig tenia un badai
que hi cabia tot Mallorca,
Barcelona, Menorca
i la ciutat del Paraguai.

Vaig voler midar la soca
tan grossa laa vaig trobar
em vaig posar a comprar
la corda de dins Europa
i encara em va ésser poca
per a la meitat no em bastà.

Vaig provar de pujar-ho
sols per veure com estava
i una branca agontava
coranta nius de tudó
tots damunt una llavor
i encara pasta sobrava.

Quan vaig ésser an es forcat

em vaig aturar a descansar,
la vista vaig escampar
i vaig veure Sant Honorat,
les murades de Ciutat
i Sant Salvador d'Artà.

Damunt les primeres branques
també em vaig voler aturar
i hi havia un hortolà
que regava les seves plantes,
de classes n'hi havia tantes
que no les vaig poder comptar.

Més amunt hi vaig trobar
un hort de carabasseres,
de sindris i meloneres
i una sínia per regar,
i hi feien estirar
dues mosques vironeres.

Quan som an el cuqueió²⁶
vaig quedar tot embambat,
hi havia dos mil casats²⁷
tots dins una llavor,
mil fàbriques de fer sabor
i dos mil de fer gelat.

I a dins una altra llavor
que an el seu costat tenia
dos mil sínies hi havia
on la gent es devertia,
un autobús i un tramvia
i un camp d'aviació.

Em vaig mirar un brancó
que era tan prim com el dit,
hi havia un niu de ropit
que abrigava un quartó,
i damunt una llavor
hi vaig veure tot Madrid.

Dalt les branques més primes
que tenia el cucaió

veien tot Formentor
i es cap de ses Salines,
les illes Filipines,
Cuba i Fernando Po.

Després quan vaig davallar
vaig botar a altra branca
i hortolans més de cinquanta
n'havien sembrat safrà
i s'havien de dedicar
a fer herba de la banda.

I a les branques darreres
sí que ho va ésser maravilla
tiraven a ferra-pilla
els nins de les caderneres,
i dels ulls de les tapareres
feien llavor de rejilla.

A baix de tot de s'aubó,
just a la darrera branca,
hi havia una carabassera
que tenia un carabassó
tant alt com el puig Major
i tan ample com Cabrera.

I quan vaig estar cansat
de passejar per s'aubó
vaig pensar de tallar-lo.
Perquè era molt reforçat
vaig llogar un escarabat
perquè anàs a tasar-lo.

Varen donar per empresa
de tallar aquest aubó
a un mostel de s'Arracó
i a un gri de sa Franquesa,²⁸
un poi blanc de Son Fortesa
era el tallador major.

Llogaren un esquadró
de cinc-centes mil gallines,
tres mil set-centes titines,

cent galls i un gorrió,
mil genetes d'Alaró
i cent mostels de ses Salines.

Un mussol santanyiner
i un cuc de Cala Ratjada
varen prendre escarada
de la soca bocins fer
i des barco Jaume Primer
en feren postissada.

Des mutxim més petit²⁹
havien de fer carbó
i llogaren per fer-lo
cinc canaris i un ropit,
un estornell de Madrid
i un tord de Son Carrió.

Un cuc de Sant Honorat
i un ap uça de Sencelles
i una rata de Porreres
duien el carbó a Ciutat
i el carro era estirat
per catorze gramaneres.³⁰

Tragueren el rabassot
i també el varen cremar
dotze aranyes i un ca;
anaren a fer-hi es clot
un ropit i un granot
i quatre mosques de Deià.

Tengué denou mil cinc-centes
carretades de tions,
feren carros, camions
i de les llavors bastimentes
i de les branques més dolentes
en feren el pern del món.

Per dur el carbó a Barcelona
nomenaren cent cucs terrers
dos mil porcs santanyiners
i un mascle de papallona
i an els llagosts de sa Coma
els feren fer de cuiners.

Havien de transportar
tres mil quintars per setmana
i tiraven cap a l'Havana
un caragol de Deià,
una paparra d'Artà
i una xinxa palmesana.

Vint-i-cinc mil cent quintars
a França varen vendre
i una moneia eivissenca
el duia damunt el nas
i un mussol des Claperàs³¹
pel camí els hi va prendre.

Tres mil milions de quintars
de carbó en varen fer,
pesats amb un gambaner
d'aquells d'agafar eriçons
i quan feren partions
llavors ningú s'entengué.

Tots ho varen trobar poc
i deien que en volien més
se n'anaven pels carrers
tots preparats de garrot
cridant fort, feis es bossot
si no hi sereu de demés.

Només veien passetjar
animals amb la destrat
cridant tots en general:
pagau-mos, volem cobrar,
i si no ens voleu pagar
nombrarem un tribunal.

Tribunal

El tribunal es nombrà
de la manera següent:
un poi verd de Puigpunyent
i una puça d'Alaró,
un granot i un dragó
i una abella satgetera,
una formiga carnissera,
un boc i un cranc pelut

un mussol i un puput,
una aranya i un olier,³²
un llagost arianyer
i un eriçó de Ciutat.
Un porc i un escarabat
i també una papallona,
un ase de Barcelona
i una perdiu de Madrid,
un elefant molt petit
i una moneia peluda,
un onso i una mula,
un tigre i un lleó,
un tord i un xot passador
i una òliba peixetera,
i a una escarabatera
la votaren per fiscal
i es quedà el tribunal
de la forma que hem dictat
i quan tot va estar arreglat
llavors es daren castanyes
i a un bou sense banyes
el feren tresorer,
i a un espavever³³
el feren repartidor
i se'n dugueren el sarró
i no el pogueren trobar
perquè se'n volgué embarcar
i es barco se n'anà a fons,
es perderen els milions
i es negaren les pessetes;
tot se'n va anar a fer pussetes
i es quedaren sense cap
i això l'únic que ho sap
és un tal Joan Riera
nat dins la vila petsera.
Demanau-li i feis via,
adiós fins un altre dia
i no en tenguéu mal de cap
i an el cel tots plegats
ens vegem amb unió.
S'ha acabat lo de s'aubó
i vos dic la veritat
i si ho trobau un desbarat
si voleu dispensau-m'ho.

NOTES

1. També anomenada *caramúixola* a Sineu. Ho documenta P. Rokseth a la seva obra *Terminologie de la Culture des Cereals a Majorque*, pàg. 106. Barcelona, Institut d'Estudis catalans, 1923.

Amb el nom de *canyamussa* és conegut a Eivissa. Ho registra el DCVB, II, s.v. *Albó*.

2. *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*. s.v. *Albó*.

3. Pierre Rokseth, op. cit., pàg. 106. Altres esques utilitzades antigament: Esca de bolet, esca de garrover. Vegeu DCVB, s.v. *Esca*.

4. *Diccionari Català Valencià Balear*, VII, pàg. 87.

5. Pere d'Alcàntara Penya Nicolau glosà els costums populars. Es publicà "Un Lluquet" a l'*Almanaque Isleño*, pàg. 46, a l'any 1869. Però hem transcrit el poema del llibre "Els llums en la Història de Mallorca", de Joan Llabrés Ramis, Ciutat de Mallorca, 1977.

6. DCVB; s.v. *Lluquet*.

7. *Els Nostres Arts i Oficis d'Antany*, III, pàg. 265. Joan Llabrés Ramis, Ciutat de Mallorca, 1982.

8. Prova d'això, si teniu per ca vostra o per la caseta algun canyís, veureu com a l'extrem de l'albó de la part de les rels, fa una espècie de cabota rodonenca, que no tendria si els hagueren segats amb la falç.

9. Comunicació oral de Miquel de Son Xaberlí de Petra. Els petrers anaven a cercar els garrots d'arbocera a les possessions de Son

Real i Son Serra, del terme de Santa Margalida.

10. *Cultura Popular Mallorquina*, pàg. 25. Antoni Galmés Riera, Palma de Mallorca, 1982.

11. Archiduque Luis Salvador de Austria. *Las Baleares por la palabra y el grabado*. Imprenta Mossèn Alcover, Palma, 1955-65, 10 volums.

12. A la comarca d'Artà, les escórperes són conegudes també com *cucs ciurons*, segons comunicació oral de Jaume Monseriu.

13. Segons comunicació oral de Bartomeu Salat de Montuïri.

14. Aquesta recerca sobre la cultura material de l'albó ha estat possible gràcies a les comunicacions orals dels informadors: Francesc Mena, Tomàs, Antoni Tronca, Antoni Jordà, Antoni Peremates, Joan Gorreta, de Sant Joan; Miquel de Son Xaberlí de Petra; i Francesc Ritjola i Sebastià de Costitx, de Sineu. Per a ells el meu agraïment.

15. Oró: espècie de cabàs gran, de palla d'rdi, joncs o fonoll, més alt que ample, de forma cilíndrica o panxuda, que serveix per tenir-hi grans. DCVB, VIII, pàg. 54.

16. *Refranyer Popular*, I, pàg. 18. Miquel Fuster.

17. DCVB, s.v. Any.

18. R. Ginard Bauçà. *Cançoners Popular de Mallorca*, II, pàg. 333.

19. Francesc Bonafé. *Flora de Mallorca*, I, pàg. 285.

20. E. Ginard Bauçà. Op. cit., IV, núm. 38, pàg. 83. Versió recollida a Sineu.

21. Id., núm. 39, pàg. 83. Versió recollida a Calvià.

22. Id., núm. 40, pàg. 84. Versió recollida a Sant Joan.

23. Sebastià Cardell Tomàs. *Cançons Populars Mallorquines*, pàg. 241. Lluçmajor, 1988.

24. Francesc Bonafé. Op. cit., pàg. 288.

25. Joan Riera Roca, *Boter*, de Petra, va estar llogat com a missatge una partida d'anys a Son baró. Emparentat amb glosadors de Petra, d'on li ve la seva glosadoria. També escrigué altres glosats que ens ha estat impossible localitzar. La glosada de "S'aubó de Son Baró" fou editada per la impremta Rosselló de Manacor (any 1955?).

26. Metàtesi de *cucuió*, la part o extrem més alt d'una cosa.

27. Conjunt de cases.

28. Possessió del terme de Vilafranca. S'establí el 14 de febrer de 1913. Actualment existeix sa Franquesa Vella i sa Franquesa Nova.

29. Derivat de *ramutxalla*, *ramutxim*.

30. Larva que es cria als camps de cereals i fa molt de mal als conreus.

31. Possessió baix del puig de Santa Magdalena, al terme d'Inca.

32. Escarabat de l'espècie *Meloe proscarabeus*, de color negre, que s'agrada molt de l'oli.

33. Au rapinyaire de la família de les falcònides.

Francesc Canuto

SALÓ DE BELLESA I PERFUMERIA

MARGALIDA BARCELÓ

c/ Lluna, 12

Tel. 64 70 70

PORRERES

Esthéticienne Diplomada pel Ministeri d'Educació i Ciència núm. 11.084
i Titulada al Sindicat Nacional d'Ensenyança.

Membre Numerari de l'Agrupació Internacional
CATHIODERMISTA

FACIAL

Maquillatge

Tractament del cutis

Hidratació

Acné

Pell molla

Antiarrugues

Peeling

Drenatge limfàtic

i

Tractaments especials

CORPORAL

Depilació a la cera

Depilació especial

de pells delicades

Depilació elèctrica

amb agulla i pinça

Tractament de celulitis

Pell molla

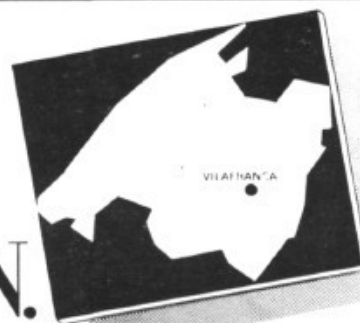
Plaques elèctriques

Gimnàstica passiva

Massatges corporals

El més complet servei per a la dona.

En el Centro de la Isla, EL CENTRO DE LA CONSTRUCCION. CERAMICAR

Desde ahora, el Centro de la Construcción de Mallorca. Porque a nuestra ya conocida fábrica de ladrillos, tejas, baldosas de barro cocido, bovedillas, bosells, etc. hemos inaugurado 1.800 m². de amplias y modernas instalaciones íntegramente dedicadas a la exposición, venta y almacén de elementos para la construcción.

Cerámicas, aislamientos, sanitarios, pavimentos, ... todo de primera calidad y más a su alcance que nunca, para ofrecerle el mejor de los Servicios. Por completo.

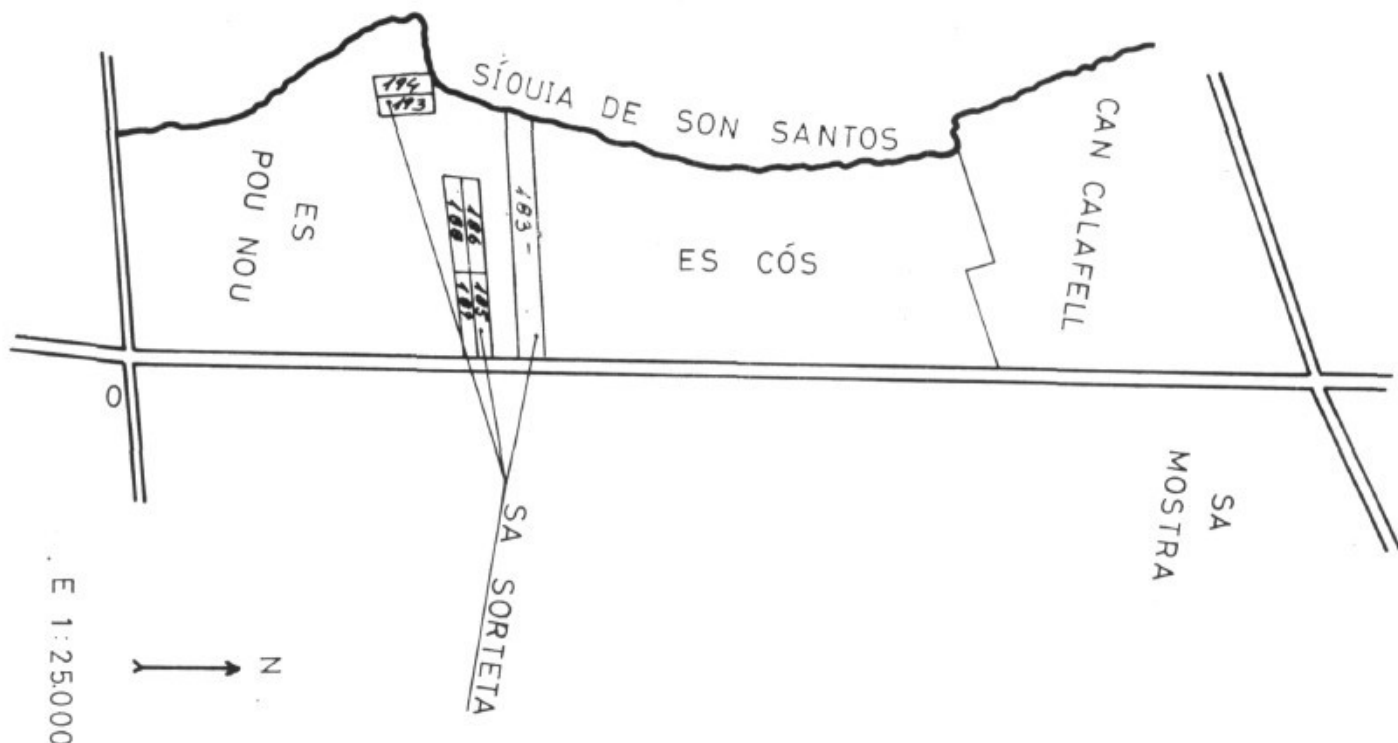
Así es hoy CERAMICAR. Estamos a la entrada de Vilafranca. Entre a conocernos. Le vamos a sorprender.

CERAMICAR S.A.
MATERIALES PARA LA CONSTRUCCION

Ctra. Palma, Km. 38. Tels. 560154-560615 - 07250 VILAFRANCA

TOPONÍMIA SANTJONERA: SA SORTETA

Així és anomenada una petita i antiga partida de terra, prop de la vila, que té com a veinats el popular Cós per la banda del nord, al sud la partida de terra del pou Nou, quedant tancada a ponent per la síquia de Son Santos i a llevant per l'actual carretera de Vilafranca.

El seu nom és un diminutiu derivat de *sort*, que a la vegada és una mesura agrària -trobadra molt sovint a la toponímia- i que és usada genèricament per anomenar diverses peces de terra de diferent extensió.

Vegem a continuació els diferents significats de la paraula *sort*, tot consultant bibliografia diversa.

- Petita parcel·la de terra, produïda per la divisió d'una gran propietat; així ho recollí Pierre Rokseth a Sant Joan, Lloret i Manacor.¹

- Peça de terra; porció de terreny més o menys petita, que no forma masia, resultant d'una paecel·lació de propietat gran. Així mateix, a la comarca de Muro és coneguda per *sort* un hort petit, o un tros de terra que no es rega sinó que únicament té aigua quan plou.²

- La GEC³ documenta *sort* com una mesura agrària pròpia del sud del País Valencià. A Alacant val 8'31 àrees i equival a un quart de jornal.

- Segons Coromines⁴ s'ha cregut, equivocadament, que el nom devia venir de repartiments de terres a la *sort*. El seu origen llatí és un lot, ja esmentat pels clàssics -Plante i altres-; una de les accepcions cabdals del llatí clàssic *sors* era el capital, per oposició als interessos dels diners. Així doncs, quan s'invertia per comprar terra, cada peça que es comprava era una *sors*, i aquest és el nom que va quedar i ens ha arribat als nostres dies. tot seguit esmenta una sèrie de dades de tot el territori continental de la llengua, tant del nord com del sud. A Mallorca localitza *sort* a Manacor, Pollença i Alaró.

Efectivament, el genèric *sort*, així com els seus derivats, sovintreja a la toponímia mallorquina. Vegem-ne alguns exemples:

- *Ses Sorts*, als termes de Maria de la Salut, Palma, Pollença⁵ i Petra.⁶

- *La Sort Llarga*, al terme de sa Pobla.⁷

- *La Sort Nova*, al veïnat terme de Montuïri.⁸

- *La Sortassa*, al terme de Pollença.⁹

Pel que fa al nostre terme, trobam proves documentades al segle XIV: "Al 1395, en Muletetes queixava davant el governador perquè els jurats han feta una mostra per jugar al joc de ballesta en una sort de terra del dit Mulet".¹⁰

Al segle XVI, l'estim general de l'any 1578¹¹ constata la diversitat d'extensió del genèric sort:

- Miquel Galmés, la sort de Gassaluc, tres quarterades i un quartó, 120 lliures.

- Domingo Bauçà, la sort de la Gavarrera, dues quarterades alou de Santa Clara, 210 lliures.

- Bernadí Gaià, la sort de na Rectora, 100 lliures.

- Rafel Nicolau, la sort de Son Juny, 800 lliures.

- Joan Alcover, de Ciutat, dues quarterades de vinya i tres de camp, dita la sort de la Grava, 200 lliures.

- Margalida Salom, la sort de Gossalba, cinc quarterades, 250 lliures.

- Antoni Rosselló, vinya i sort del pou del Prat, mitja quarterada, 50 lliures.

Ja al segle XVII, al cadastre de l'any 1665,¹² trobam una nombrosíssima citació de topònims que tenen per base el genèric *sort*. Per no cansar el lector, hem seleccionat una petita mostra dels més representatius d'aquest cadastre:

a) Topònims antroponímics. Tenen per base el nom d'una persona: sort d'en Bernadí Gaià, sort d'en Guillem Gual, sort d'en Torrella, sort d'en Toni Jordà, sort d'en Vermell, sort d'en Riutort, sort de mestre Miquel Fiol, sort d'en Negre, sort d'en Morei.

b) Topònims botànics. Originats per la presència d'espècies vegetals: sort de la Vinya, sort de l'Alzinar, sort de l'Albercoquer, sort de la Gavarrera.

c) Construcció: sort del pont de la Llosa.

d) Forma: sort Llarga.

e) Població: sort de la Vila.

f) Pous: sort del pou Bo, sort del pou Nou.

g) Geologia: sort del Pedregar.

h) Activitats agrícoles: sort de l'Era.

i) Referents a les distintes partides de terra del terme: sort de Son Rabassa, sort de Son Esteva, sort dels Calderers, sort del Pujol, sort de Gossalba, sort de Son Gual, sort de l'Alqueria, sort del Montagut, sort de Son Pere Bauçà, sort de Son Manresa, sort de Son Verger, sort de la Creu del Coll, sort de Son Santos, sort de Son Falconer, sort de Son Tomàs, sort de Son Oliver, sort de Binifarda, sort de Son Juny.

Tornant a la nostra Sorteta, la data més antiga que hem pogut localitzar és la del cadastre abans esmentat: "La sorteta, junt a la vila, de Pere Antoni me...". Documentada també al cadastre de l'any 1792.¹³

A l'amillament de l'any 1864 els propietaris de sa Sorteta i l'extensió de llurs bocins eren els següents:

H-188: Esteva Ginard, 40 destres.

H-186: Joan Gaià, *Calobra*, 40 destres.

H-193: Andreu Jaume, *Escolà*, 43 destres.

H-183: Joan Mates, *Datiler*, 2 quartons, 3 destres.

H-194: Antoni Mallol, *Bonet*, 44 destres.

H-185: Pere Mestre, *Batxà*, 54 destres.

H-187: Margalida Nicolau, 54 destres.

La Sorteta, testimoni humil d'altre temps, testimoni dels nostres ancestrals instints de propietat i individualisme foraviler, petits camps conrats per la suor de moltes generacions de santjoaners. Topònim viu, quatre voltes centenari, que cal estimar i conservar.

Francesc Canuto

NOTES

1. Rokseth, Pierre. *Terminologie de la Culture des Cereales a Majorque*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona 1923, pàg. 18.

2. DCVB, sv. *sort*.

3. *Gran Enciclopèdia Catalana*, sv. *sort*.

4. DECLLC, sv. *sort*.

5. *Mapa General de Mallorca*, de Josep Mascaró Pasarius. Fulls 19-12-c, 25-10-c, 2-3-f.

6. Comunicació oral de Joan Aina de Son Tei.

7. *Mapa General de Mallorca*, de J. Mascaró Pasarius. Full 11-4-a.

8. Comunicació oral de Josep Fidever de Montuiri.

9. *Mapa General de Mallorca*, de J. Mascaró Pasarius. Full 5-9-b.

10. Ramon Rosselló Vaquer. *Sant Joan, segles XIII-XVI*, pàg. 59

11. Id. pàg. 99-109.

12. Arxiu Municipal de Sant Joan. Cadastre de l'any 1665.

13. Id. Cadastre de l'any 1792.

TROSSOS

LA BASTIDA

ÀRIES FERRANDIS

Un dels escuts representats a la Bastida -concretament al capitell de la columna central del porxo adosat a la clasta- és el dels Ferrandis. L'escut, segons els armorials, és partit, amb quatre faixes d'or en camp de gules -vermell- la part esquerra; i un cap amb tres losanges d'or en camp d'atzur -blau- i la resta un camper d'or a la part dreta. (Als escuts heràldics, la dreta i l'esquerra ho són respecte del propi escut, no de l'observador).

Als armorials trobam també l'escut dels Fernández -llinatge de la mateixa etimologia i diferent evolució fonètica-, el qual, també partit, té quatre faixes de gules en camp d'or a la part esquerra i un cap amb tres losanges de plata en camp d'atzur i la resta d'or a la part dreta.

L'escut representat al capitell de la Bastida té solament dues faixes a la part esquerra, reducció que possiblement és causa del lloc on està esculpit -no gaire ample-; Aquest tipus de reducció també es practica a l'escut oficial de la ciutat de Mallorca.

Àries Ferrandis rebé la possessió de la Bastida i la baronia de Petra de mans del rei Sanxo a canvi de la baronia de Bunyola (a l'any 1322, segons Berard). Al 1323 Àries Ferrandis moria i deixava les seves possessions al seu fill del mateix nom, el qual morí al 1349 sense fills barons, passant els seus honors i béns a la seva filla Margarida.

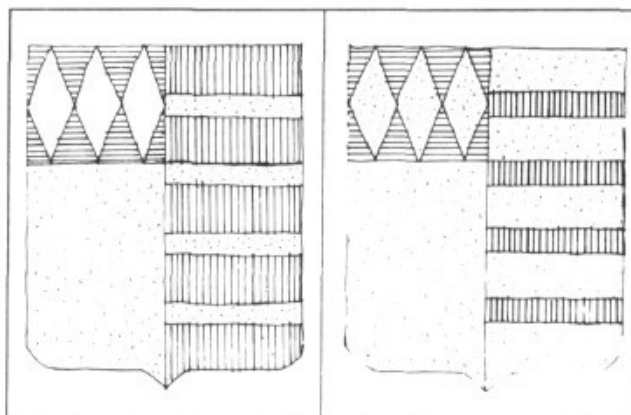
Aquest escut, juntament amb el marc arquitectònic on està situat és possiblement la resta arquitectònica més antiga del terme. El seu estat de conservació actual és, encara, acceptable, però caldria una acurada preservació d'aquest important patrimoni que tenim a la Bastida.

SANTJOAN

L'hereva d'Àries Ferrandis, Margarida, es casà amb el noble Joan (o Hug, aquí la informació de Bover és confosa) de Santjoan. D'aquesta manera, els honors i les possessions del cavaller Àries Ferrandis passaren a la família Santjoan, la qual senyorejà les terres de la Bastida fins ben

L'escut d'Àries Ferrandis a la Bastida.

L'escut dels Ferrandis i el dels Fernández.

entrat el segle XVII (1659), en què morí el darrer descendent, en línia baronil, de la família Santjoan i els honors i possessions d'aquests es repartiren entre diferents famílies, entre elles els marquesos de Bellpuig, nous senyors de la Bastida fins al nostre segle. (Cal aclarir que el nom d'aquesta família no té res a veure amb el nom del poble, Sant Joan, on hi ha la possessió de la Bastida).

L'escut dels Santjoan també és representat a les cases de la Bastida. Està situat al damunt de la vella porta principal que dona accés a la clasta, pintat amb tinta vermella i acompanyat -a mig metre escàs- d'altres pintures que caldria desxifrar.

L'escut dels Santjoan, segons els armorials, consta de tres faixes de sable -negres- en camp d'or.

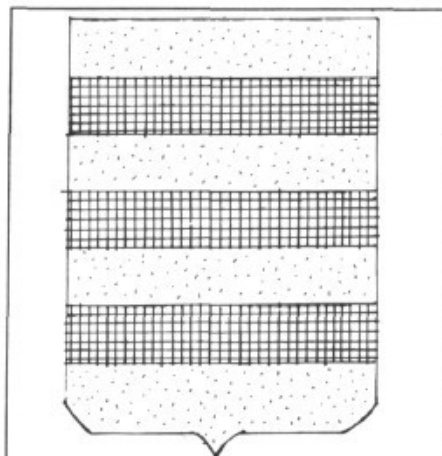
LA BASTIDA

ELS ESCUTS D'ARMES

Segons Berard, l'escut dels Santjoan també figurava, juntament amb el dels Galiana, al costat d'una pintura sobre fusta que representava Sant Nofre, retaule situat a l'ermita de Sant Nofre de la Bastida, actualment en ruïnes.

Els Santjoan han estat una de les famílies més importants en la història de Mallorca. Nombrosos membres d'aquesta han tingut alts càrrecs a les institucions del regne i la ciutat de Mallorca: jurats, juriconsults, lloctinent del governador...

*Guillem Florit
Mateu Sastre*

*L'escut dels
Santjoan.*

*Reproducció de l'escut dels Santjoan i els
grafitti adjacents, a la Bastida.*

*Les cases
actuals de
la Bastida.*

"la Caixa" SEMPRE OBERTA LES 24 HORES DEL DIA

Entre les seves possibilitats destaca la seva operativa llibreta i qualsevol casta de targetes: VISA, T. 6000, EUROCARD, MASTERCARD, ACCESS i 4-B.

SEMPRE AL SEU SERVEI

MEL I SUCRE, DOLCET DOLCET

■ A rel de la denúncia que vaig realitzar al passat número sobre les deficientes condicions sanitàries de l'escorxador municipal de Sant Joan, es veu que aquells que comanden han començat a apedaçar allò que ja no té remei. El corresponsal del *Diario de Mallorca* a Sant Joan quasi no tengué temps de reflectir l'acció municipal al seu periòdic (vegeu el retall del diari).

Fa molt de temps, al mercat es venien uns discos musicals que duïen imprès un fonògraf i un ca que estava assegut al seu costat. La casa editora, em pareix que era la EMI-ODEON, decidí anomenar la col·lecció "*La Voz de su Amo*".

No és dolent que un periodista reflectesqui les rectificacions municipals. El que sí és dolent és que abans no hagi fet públiques les anomalies que obligaren a intentar posar remei a un fet que fa molts d'anys que és una assignatura pendent. De totes maneres, no és gens estrany que això passi, ja que tant aquest corresponsal com el de dos altres diaris — *Última Hora* i *Baleares* — pràcticament són portaveus del partit majoritari de l'Ajuntament. Això, com algú diria, és mostrar el llautó.

■ Un amic meu em contà que un conegut seu li havia contat el següent:

Al final de la temporada futbolística passada gent propera al partit majoritari en el poder municipal tenia preparat l'assalt al poder

Cesan los males olores del viejo matadero de Sant Joan

Miquel Florit

SANT JOAN.— Tras varias semanas de aguantar las molestias de los males olores y pestilencias provenientes del viejo matadero de Sant Joan, un grupo de vecinas de la calle P. Rafel Ginard visitó al alcalde para exponerle su malestar por los continuos males olores que llegaban a sus hogares y que provocaban serias molestias a una gran parte del vecindario de la zona. Finalmente, se pudo comprobar que los olores emanaban del antiguo y abandonado matadero municipal.

Parece ser que los citados malos olores han cesado, ya que tras las denuncias presentadas por el grupo de vecinas, los responsables sanitarios del ayuntamiento de Sant Joan ordenaron el taponamiento de una antigua fosa de donde procedían los males olores. Estas obras se efectuaron de una forma inmediata y con toda presteza.

del club. Una altra gent se'ls avançà a la jugada i quedaren amb el cul a l'aire. La seva idea era tornar a muntar un equip de mercenaris, gloriós, com en temps passats no gaire llunyans, i, és clar, amb pocs jugadors locals. No sé si per haver fet segons, un regidor de l'esmentada majoria en el govern implicat amb la maniobra declarà en públic que els actuals dirigents del club eren persones molt feineres, però que no tenien prou categoria ni senyoriu per representar el Club Esportiu Sant Joan i que quasi quasi només servien per fer de baloners. Es veu que els que comanden a l'Ajuntament no saben encaixar derrotes a guerres no fetes, és a dir, són uns mals perdedors.

■ És d'agrair que un regidor, en aquest cas del CDS,

del nostre Ajuntament llogesqui els meus articles, i a més em rectifiqui d'una manera molt encertada. Crec que té tota la raó del món pel que respecta al fet que els terrenys de què vaig parlar no necessiten de cap requalificació, ja que és ben ver, com deia a la seva carta, que són de sòl urbà. De totes maneres, també crec que les raons de fons continuen, encara que vestides de legalitat, són les mateixes. M'explicaré.

L'Ajuntament de Sant Joan, amb la millora necessària, i, recordem, gratuïta, que s'ha fet al Camp, ha revaloritzat moltíssim aquests i la resta dels solars de la zona, i de tot això, com podeu suposar, els màxims beneficiaris són els que tenen o tenien un major nombre de solars. Casualment, aquesta vegada

els veinats no han pagat res per l'asfaltat, quan en altres ocasions en què s'ha asfaltat els veinats han hagut de pagar la contribució especial pertinent. És la segona vegada que una decisió de l'Ajuntament beneficia directament la seva família, basta recordar de qui era el solar on actualment es construeix la residència de la tercera edat.

El regidor del CDS, que no es distingeix precisament pel seu grau d'interès de cap a l'Ajuntament (he de recordar que ocupa el tercer lloc en el ranking de no assistents als plens municipals) s'estranya, llavors, que amb aquests antecedents "el rum-rum del carrer" faci "suposicions gratuïtes i" caigui "en calúmnies i difamació", emprant el seu propi llenguatge?

■ Per segon any consecutiu la Reial Acadèmia de la Peña Motorista de la Llengua Castellorquina ha insistit a introduir una nova paraula al nostre diccionari. Per a això, continuen insistint amb allò de "HAZTE" (Fes-te) el

Botifarró. Crec que amb el temps i palla d'ordi podran arribar a aconseguir un premi a l'obstinació.

Joan Bauçà

Servei d'Informació i Atenció al Ciutadà

GOVERN BALEAR

CONSELLERIA ADJUNTA A LA PRESIDÈNCIA

Què és S.I.A.C.?

El S.I.A.C. és un servei d'informació i atenció al ciutadà adscrit a la Conselleria Adjunta a la Presidència que té, entre altres, els objectius següents:

- Informar als ciutadans sobre les actuacions de l'Administració de la C.A.I.B. sobre qualsevol altre tema que els ciutadans sol·licitin en relació als organismes dependents del Govern Balear.
- Donar a conèixer l'estructura i funcions de les altres Administracions: Consells Insulars, Ajuntaments i Administració Perifèrica de l'Estat, radicades a les Balears.
- Facilitar informació sobre la tramitació d'expedients, línies d'adjudes de la C.A.I.B., etc.
- Recollir iniciatives i tramitar queixes i reclamacions sobre el funcionariat de les diferents Administracions.

Com posar-se en contacte amb nosaltres?

Vengui a visitar-nos

Ens complaurà la seva visita. Estam a la seva disposició de 08.30 - 14.30 hs. tots els dies laborables. Els dissabtes de 09.30 a 13.30 hs.

Truqui per telèfon

Si no vol, no necessita desplaçar-se fins a la nostra oficina per a resoldre el seu assumpte. Ens crida al 900-321-321 i l'atendrem amb molt de gust, i no oblidis, la criada, és gratuïta, conèixer el que volem no costa res!

Ens escrigui

Si vostè no es pot desplaçar fins a la nostra oficina, o no té telèfon, ens pot escriure una carta i ben aviat rebrà notícies sobre la informació sol·licitada.

S.I.A.C. PL. DRASSANES, 4 - 07012 PALMA DE MALLORCA

PERSONALÍSSIM

L'ART DE LLIGAR

Actualment l'art de lligar ha decaigut molt, ja no es té cura tant les formes i es va més a l'atac directe. Els convencionalismes socials han anat evolucionant i es dóna l'oportunitat a la dona que desenvolupi totalment les seves arts seductores per ensarronar el típic "macho ibérico". La societat ja no s'escandalitza que la dona lligui i no que sigui lligada; aquesta ja no té perquè observar d'asseguda com els voltors enrevolten la víctima, que en aquest cas pot ser ella mateixa, sinó que ja ha començat a assumir el paper d'un petit escurçó.

No obstant això, al nostre petit poble encara no s'ha arribat a aquest grau de modernitat i a més es té tendència a pensar en l'home com el típic picador, adjectiu utilitzat per definir l'individu de sexe masculí hàbil en l'art de lligar amb una llarga llista de conquestes en el seu poder, i en canvi quan aquest paper és assumit per la dona la qualifiquen de puta.

Nosaltres, des d'aquesta pàgina, volem manifestar la nostra actitud totalment oposada a aquesta manera de veure les coses. És indignant que encara hi hagi pobles com Sant Joan on la dona és considerada inferior a l'home i que assumeixi generalment un paper secundari d'esposa de..., que és el màxim grau de realització al qual pot aspirar.

No pretenem fer una apologia d'un feminisme radical, però hi ha coses que són intolerables per la ment oberta de qualsevol ciutadà.

Malgrat tot, encara es produeixen situacions xocants on sobreviu el vell esperit d'utilitzar tàctiques ben definides, per part del conqueridor, per ensarronar el que pot passar a ser el conquerit. A continuació ens només esmentarem les més inusuals, ja que l'espai ens obliga a ser breus.

- Tàctiques del taburet:

Es poden distingir unes quantes variants que encara que es diferencien en els aspectes secundaris utilitzen el mateix instrument: el taburet.

* *Tàctica "Amiga desesperada"*: Pot resultar molt útil per a aquelles persones que han vist com els seus millors amics els deixaven penjats pel primer beneit que han trobat, així com per als solitaris tímids que no'gosen acostar-se als altres per por a ser rebutjats.

Tot consisteix a arribar prest al lloc on es té previst dur a terme la conquesta per tal que hi hagi poca gent. El més normal és que la majoria dels

taburets del tasser estiguin desocupats i així, si us situau al lloc on n'hi hagi més de buits, us podeu fer-ne amb dos, un per seure-hi vosaltres, és clar. A mesura que el local s'anirà omplint la gent ocuparà els taburets fins que només quedarà el vostre. Quan us demanin si està ocupat el taburet que teniu contestau "sí" o "no" segons l'interès que tingueu amb la persona que ho demana; si no us interessa o veieu que té la intenció d'emportar-se'l digueu-li que està ocupat, en canvi si us interessa digueu-li "hi pots seure", acostant de forma dissimulada el taburet cap a vosaltres.

(Aquesta tàctica s'ha vist emprar en un conegut pub de Sant Joan).

* *Tàctica del Picador Frustrat*: Aquesta és més pròpia d'ambients discotequers i sol ser utilitzada per "tipos" amb molta cara i una acceleració constant.

Quan l'ambient de la discoteca està començant a bullir, és l'hora d'afinar l'objectiu (generalment un grup d'amics o amigues). Agafau un taburet i col·locau-lo a la vora de la persona escollida d'entre el grup, això sí, dissimuladament. Llavors anau a buscar el "gin tònic" i tomau més aviat que de pressa al lloc on havíeu deixat el taburet i deis amb tota la innocència del món: "està ocupat?".

(Aquesta ha estat utilitzada en una discoteca molt concorreguda, en un temps, pels santjoaners).

* Tàctica del Segon (o de l'amic interessat):

És la típica tàctica del segon. Consisteix a entaular amistat amb l'amic (amant) de la tia amb qui es vol lligar, d'aquí el nom de segon, ja que aquest és l'individu que va a roda del personatge central masculí (el seu rival), esperant sempre l'ocasió que l'altre cometi una errada per a ell poder ocupar el seu lloc. Durant tot aquest temps el segon intentarà consolidar la seva amistat amb ells, però sempre des del lloc de l'amic fidel amb el qual es pot comptar en qualsevol moment, no deixant veure mai les veritables intencions. Es pot aprofitar aquesta ocasió per intentar desacreditar el competidor. Aquesta és una tàctica que requereix molt de temps i una gran dedicació, ja que comporta un desenvolupament constant de les capacitats maquiavèliques de l'anomenat segon.

(Aquesta s'ha vist emprar en aquest mateix pub santjoaner).

MIPIER MANACOR

OFERTAS DEL 3 AL 16 DE NOVIEMBRE

ALIMENTACIÓN

Café 154 natural superior 250 grs.	139
Laccas, batido fresa y vainilla Agama 1 l.	89
Leche entera Ram 1' 5 l.	126
Madalenas Largas Heras	122
Coissants largos Bocove	170
Galletas Príncipe 180 grs.	67
Galletas Princesa 125 grs.	48
Crema Cacao Torras 220 grs.	87
Chocolate Milka 150 grs.	89
Fian AQL doble Royal	92
Arroz Miura El Toro 1 kg.	107
Arroz Miura Oro 1 kg.	147
Mahonesa Ligera Ybarra 440 grs.	135
Fole-gras Blanco 200 grs.	99
Fole-gras Blanco 100 grs.	63
Tomate triturado Taboada 1 kg.	67
Tomate pelado entero Taboada 1 kg.	69
Atún claro en aceite Miau pack 3 u.	176
Aceituna sevillana Rosselló 1 kg.	190
Aceite Sotoliva 1 l.	299

BEBIDAS Y LICORES

Blitter Schweppes N/R pack 6 u.	139
Cerveza Calsberg N/R pack 6 u.	213
Vino Cruzares Brick 1 l.	74
Centenario Terry 1 l.	636
Anis Bendor 1 l.	585
Whisky doble V	553
Cava Delapierre Glacé	364

CHARCUTERÍA

Salchichas Frankfurt Purlom 7 u.	70
Salchichas Viena Purlom 4 u.	175
Jamón cocido Estelles 1 kg.	795
Mortadela Italiana Estelles 1 kg.	325
Mortadela cordobesa Estelles 1 kg.	325
Paleta Remier Casademont 1 kg.	525
Queso La Cabaña 1 kg.	926

CREMERÍA

Natillas y crema chocolate Chamburcy	35
Petit Chamburcy 60 grs.	135

CONGELADOS

Rodajas de merluza Oliver 1 kg.	370
Calamar Nacional Oliver 1 kg.	999
Patas medianas Oliver 1 kg.	910
Gamba Camarón Oliver 1 kg.	600
Calamar a la romana Oliver 1 kg.	385
Calamar a la romana Oliver 400 grs.	181

PERFUMERÍA Y LIMPIEZA

Gel Moussel Classic 900 c.c.	365
Gel Dettol suave 900 cc.	299
Champú Vaseol 900 cc.	185
Crema dental Signal familiar 75 ml.	145
Compresa Famossette 20 u.	118
Pañuelos Tempo pack 6 u.	53
Pañal Dodot niños/as T. grande 52 u.	1.250
Papel Higiénico Scottex pack 4 u.	130
Rollo cocina Cel 2 u.	134
Suavizante Mimosin 2 l.	149
Detergente Skip 4 kg.	699

BAZAR

Aspirador Moulinex 1000 SE	15.098
Exprimidor Moulinex Mod. 919	1.767
Batidora Moulinex Turbo 220	2.071
Plancha Moulinex Jet Plus 1300	2.977
Microondas Moulinex Mod. 3535	45.375
Video Mitsuri VHS HQ M-88	48.720
Televisor Fujitsu 14" M/D	35.482
Televisor Sony 14" KV M14E	53.760
Televisor Sony 25" KV C25TE	134.400

MENAJE

Cafetera Zanzibar 1 taza	592
Cafetera Zanzibar 3 tazas	702
Cafetera Zanzibar 6 tazas	795
Cafetera Zanzibar 9 tazas	968
Cafetera Zanzibar 12 tazas	1.271
Lote 3 sartenes Monix 16/20/24	1.127
Jarra nevera 1 l.	357
Lote 3 botes cocina	595
Juego Macedonia Milano	439

TEXTIL

Chandal niño talla 6/8	1.300
Chandal niño talla 10/16	1.700
Slip caballero algodón	200
Braga señora algodón	170
Albornoz señora y caballero rizo americano	2.500

AGENDA - NOVEMBRE

Natalicis

Defuncions

Antoni Barceló Font (27/02/14 - 17/10/89)

Joan Bauçà Company (01/10/07 - 25/10/89)

Noces

Arnau Puig Barceló - Ramona Giménez Tribaldo (24/09/89)

Josep Riera Aguiló - Maria Mieres Antich (07/10/89)

Guillem Bauçà Bauçà - Francesca Mora Bou (21/10/89)

Apotecaries de Guàrdia

Octubre (Diumenges)

Dia 5: Petra

Dia 12: Sant Joan

Dia 19: Vilafranca

Dia 26: Petra

Benzineres

De dia i de nit:

Viñas (Manacor, crta. d'Artà)

Febrer (Manacor, crta. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, crta. d'Artà)

Febrer (Manacor, crta. de Felanitx)

Marratxí (Inca, crta. de Palma)

Estelrich (Can Picafort, crta. d'Artà)

El Molinar (Palma, Ramonell Boix)

Prohema (Campos)

Festivitats del mes

Dia 1: Tots Sants

Dia 2: Dia dels Morts

Dia 4: Sant Carles

Dia 22: Santa Cecília

Dia 25: Santa Caterina

Dia 26: Sant Amador

Dia 30: Sant Andreu

Esdeveniments del mes

Inca: Dijous Bo (dia 16)

Muro: Fira (dia 12)

Palma: Tecnoturística (de dia 22 a dia 27)

Palma: Campionat d'Europa de Bàsquet (de dia 25 a dia 29)

Signes del Zodíac

Àries: Res t'anirà bé.

Taure: Una persona t'observa, ves alerta.

Bessons: Aprofita un bon assumpte econòmic.

Cranc: Hauries de descansar.

Lleó: La fortuna t'acompanyarà, aprofita-la.

Verge: La teva mala llet et durà problemes.

Balança: La teva solució és anegar les teves penes en alcohol.

Escorpi: Aquest mes, més misèria que l'anterior.

Sagitari: Sempre donen faves als que no tenen barram. T'ets un d'ells.

Capricorn: Trobaràs la llum a aquest greu problema que t'envolta.

Aquari: Un bon mes per a tu, sobretot amb l'altre sexe.

Peixos: La salut et durà de cul.

Telèfons d'interès

Bombers: 55 00 80

Metge: 56 03 64 / 28 13 13 (Busca 1179)

Centre Sanitari: 52 63 11

ATS: 52 60 61

Ambulància Montuiri: 64 61 86

GESA: 55 41 11

Ajuntament: 52 60 03

Apotecaria: 52 62 52

Consell Insular: 72 15 05

Govern Balear: 46 34 50

Centre Meteorològic: 26 46 10

Guardia Civil: 56 00 27

OCB: 72 32 99

SIAC: 900-321 321

El Temps

Pluviometria: G. Company

Setembre: 94'0

Octubre: dia 8 2'3

dia 9 3'7

dia 17 0'2

dia 18 0'3

total 6'5

La Lluna

Nova de dia 1 a dia 6.

Creixent de dia 7 a dia 13.

Plena de dia 14 a dia 20.

Minvant de dia 21 a dia 28.

Nova dia 29 a dia 30.

Previsió del Temps

Hi haurà bon temps de tardor fins a la meitat del mes, després s'embrutarà i sobretot farà molt de vent.

Agenda Esportiva — Novembre

Futbol 3 Regional B (partits a Sant Joan)

No hi haurà cap partit oficial de lliga ja que o bé hi ha descans o els visitants s'han retirat de la lliga.

ESCOLTA RÀDIO EN LA TEVA LLENGUA
RÀDIO 4
RAC
CATALUNYA MÚSICA

Dalt: Sus!!

Costat: La primera volta.

Baix: Molta de pols i velocitat.

En Jaume Mariano va caure i es va fotre una cama. El reporter de MEL I SUCRE hi era.

Bots ben amunt!

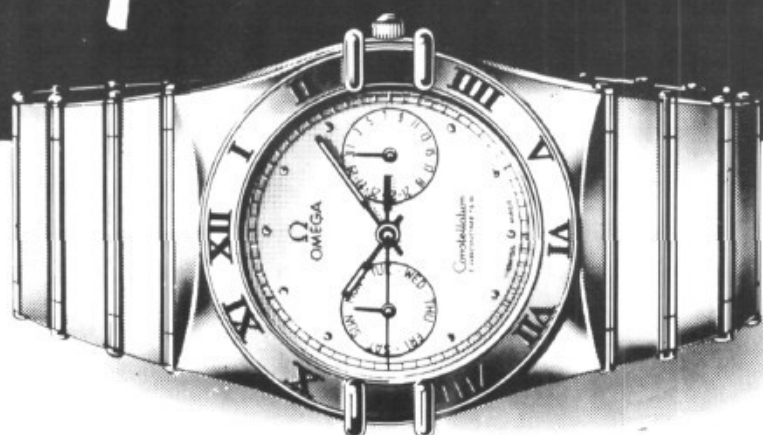

*Els menuts
també hi
participaren.
N'hi havia
un que
conduïa a
l'anglesa.*

*Girant
pàgina hi
trobareu
l'arribada.*

Ω
OMEGA

Momentos estelares

OMEGA SIEMPRE MARCA LOS MOMENTOS ESTELARES.
LOS DE LOS JUEGOS OLIMPICOS. LOS DE LA CONQUISTA
DEL ESPACIO. LOS DE LAS VIDAS LOGRADAS COMO
LA SUYA. OMEGA CONSTELLATION. EL RELOJ DE SUS
MOMENTOS ESTELARES.

AGENTE OFICIAL

Joyería **Fermin**

MANACOR
55 18 99

PORTO CRISTO
82 10 56

CALA MILLOR
58 69 38